

11/2017

XEB-10

Měsíčník sci-fi, fantasy a hororu

ZAHRANIČNÍ POVÍDKY

Dominica Phetteplaceová

Projekt Empatie

James Alan Gardner

Tři slyšení o existenci hadů
v krevním oběhu člověka

Robert Reed

Podobenství nekonečna

ČESKÉ POVÍDKY

Milan Pohl

Deštník

Aleš Pířmos

Rakev

Otakar Nechvátal

Vůně terpentýnu

PUBLICISTIKA

Robert Kostěněc

Temný vesmír

Martin ŠUST

Worldcon

na dalekém severu...

Cena: 95 Kč – 4 eura

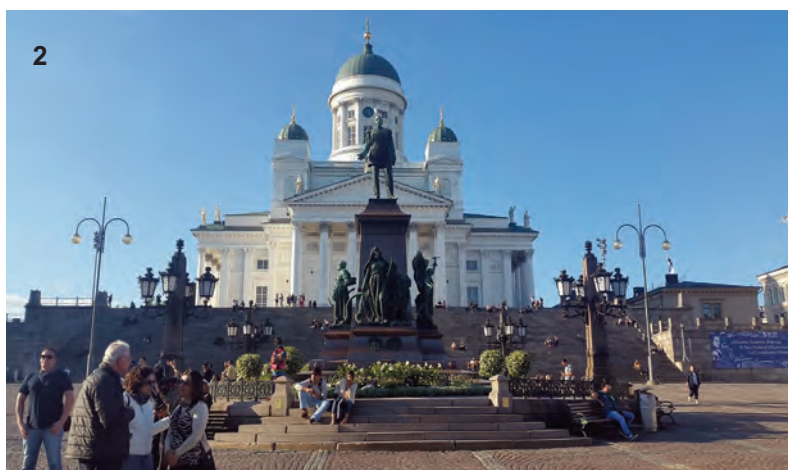

9 771804 660004

11

Naomi Kritzerová
Fotografie koček,
prosím

1. Pat Cadiganová je i přes vleklé zdravotní potíže stále vřelá a usměvavá; 2. Senátní náměstí aneb když se člověk navečer vyvlíkl z festivalového dění, poznal jinak přeplněná turistická místa z mnohem příjemnější perspektivy; 3. V prodejním sále se vedle knih dalo koupit i ledacos jiného; 4. Ve městě jste mohli narazit na plakáty, na kterých Helsinki vítají účastníky Worldconu; 5. Zvědavý fanoušek na autogramiádě Julie Novákové; 6. Udělení hezky z první řady (protečně pro novináře), před námi jsou jenom dosud prázdná sedadla pro nominované a VIP hosty; 7. I na Worldconu je možnost vyfotit se s cosplayerkou – SHAME!; 8. Fronta na udělení cen Hugo byla dlouhá (foceno hodinu před začátkem); 9. Maurizio Manzini se „svou“ obálkou našeho XB-1; 10. Posezení s přáteli – zleva Greg Bossert, Thomas Olde Heulver, autor románu HEX, a Alvaro Zinos-Amaro, autor skvělé knihy rozhovorů s Robertem Silverbergem

Měsíčník sci-fi, fantasy a hororu

Obsah

Zahraniční SF

Naomi Kritzerová: Fotografie koček, prosím	3
Dominica Phetteplaceová: Projekt Empatie	6
James Alan Gardner: Tři slyšení o existenci hadů...	15
Robert Reed: Podobenství nekonečna	23

Domácí SF

Milan Pohl: Deštník	29
Aleš Pitzmos: Rakev	45
Otakar Nechvátal: Vůně terpentýnu	56

Publicistika

Martin Šust: Worldcon na dalekém severu...	60
Robert Kostěnek: Temný vesmír	62

Fantastická věda

Vikingská Amazonka; Bór na Marsu; Zabila vorvaně magnetická bouře?; Portrét z DNA?	61
---	----

Filmfaroniáda

<i>Filmové premiéry; To; Konec blanických rytířů v Čechách a na Moravě; Klapka!</i>	68
---	----

Vivisektor

<i>Čtenáři čtenářům; Jana Rečková:</i> Labyrint u Mrtvého ženicha; Becky Chambers: Dlouhá cesta na malou, rozzlobenou planetu; Elly Blakeová: Ledová krev; Hayley Stoneová: Machinace; Michal Král: Dotek budoucnosti; Luisa Nováková: Bílí havrani; John Scalzi: Zánik Impéria; Petr Heteša: Nezkoušej na mě zapomenout; Tomáš Mestek: Řád světla – Poslední Paladin; Vladimír Šlechta: Já, Gowery; Molly Crow: Element ohně: S vědomím konce; Connie Willisová: Slyším tě všude; Nejmocnější hrdinové Marvelu 27 – Scarlet Witch; <i>Nové knihy</i>	71
--	----

Šéfredaktor

Vlado Riša

risa@casopisxb1.cz

Zástupce šéfredaktora

Jaroslav Jiran

jiran@casopisxb1.cz

Redaktor

Martin Šust

sust@casopisxb1.cz

Časopis XB 1 s.r.o.

Praha 1, Nám. Republiky 1081/7

PSČ 110 00

www.casopisxb1.cz

Tisk

tmv a. s.

Distribuce

společnosti holdingu PNS a. s.

prodejny firmy Relay

Předplatné

SEND s.r.o.

(www.send.cz/casopis/728/xb1)

Číslo vychází 5. 11. 2017

© Casopis XB1 s.r.o.

ISSN 1804-6606

MK ČR E 19853

Přetisk a jakékoli šíření povoleno

jen se souhlasem vydavatele.

Titulní strana Julie Dillon

Knihokřtění

Křtění knížek považuji za něco úžasného. Každá kniha je pro autora opravdu něco jako narození dítěte. Když dostanete novinku z tiskárny, pomazlíte se s ní, pocháte se, očucháte...

(nevím jak vy, ale já miluju vůni nové knihy), pochlubíte se novým potomkem před kamarády.

A někdy později, ale ne o moc, tedy pokud se nakladatel k tomu odhodlá, knihu slavnostně pokřtíte. Zažil jsem už mnoho křtů, jak svých knih tak i děl jiných autorů, a křtí se různě - nejčastěji alkoholem. Od šampaňského přes whisky (to jsem zažil jen jednou), medovinu, víno, burčák až k takovým výstřednostem, jako je měsíční prach či sliny vlkodlaka.

Osobně nemám rád křtění doslovné. Já vím, že u křtu se to žádá, někde se novokřtěnci ponořují do kapalin různé čistoty celí, jinde stačí pokropit jen hlavu. U živých tvorů v podstatě o nic nejde, otrepu se či si zavřeští odporem, jako jsem to prý udělal já, když mi dotyčný pán cákl na hlavu. U knihy je to většinou nevratná záležitost, taková medovina, ale nakonec i šampus dokážou slepit stránky jedna báseň. Nicméně znám jednoho, nechci říct šíleného, ale tak mi to připadá, sběratele, který se na takové spleené knihy specializuje. Já si totiž myslím, že kniha je primárně určena ke čtení, ale proti gustu žádný dišputát. Třeba taková sladká kniha je nakonec *poživatelnější* pro čtenáře a někteří nakladatelé by o tom měli považovat.

Takže jsem rád, že se v poslední době knihy křtí imaginárně, to jest, že se polévají jen *jako* a onen křtící alkohol se pak prolíje hrdlem dotyčného autora a jeho blízkých.

Chápu, že pro nakladatele, který do knihy vložil peníze, je křest věcí potřebnou k tomu, aby se o knize vědělo, lidi ji kupovali, prostě je to *promo*.

Jenže pro autora je kniha opravdu dítětem a když ji po *porodních bolestech* (napsat knihu není žádná sranda a to nemluvě o tom, že ji autor nejen musí napsat, ale i nejméně pětkrát po sobě přečíst) vypouští do nepřátelského světa, doufá, že se zalíbí, když už ne všem, tak alespoň hodně lidem.

Prostě je to jeho dítě a má ho rád, i když se s ním hoooodně nazlobil (viz výše).

Vlado Ríša

p.s. Proto na Fénixconu budeme křtít sborník **Space opera** a moc se na to těším.

Sci-fi svatba

Dne 2. září uzavřeli na zámku v Bartošovicích svůj sňatek naši internetoví redaktoři a v neposlední řadě také báječní spisovatelé Tomáš Dostál a Petra Slováková. Jménem redakce přejeme hodně štěstí, pevné zdraví a tučné literární honoráře!

BÁL

Přijdou takhle Harry Potter, Bábi Zlopočasná a Doctor Who na bál... Ne, to není vtip, ale jedna z neočekávanějších událostí české fantastiky tohoto roku.

Už 10. listopadu se sejdou příznivci největších fantasy a sci-fi sérií na tradiční Všefandomové maškarádě, aby společně podpořili výzkum Alzheimerovy nemoci.

Milujete Zeměplochu, Star Trek, Harryho Pottera, Doctora Who nebo My Little Pony? Považujete se za fanouška sci-fi a fantasy? A nebo prostě jen chcete udělat něco dobrého pro ty, kdo to skutečně potřebují?

Pokud jste alespoň jednou odpověděli ano, pak si Všefandomovou maškarádu rozhodně nenechte ujít. Koná se 10. listopadu od 19 hodin v KD Barikádníků (Saratovská 20, Praha 10) - a budou se na ní dít věci.

Na akci zahrají Party Leaders, pořadatelé si pro návštěvníky ale připravili i řadu soutěží, taneční vystoupení na motivy známých filmů, knih a seriálů a populární tombolu. Výtěžek ze vstupného a tomboly tradičně podpoří výzkum Alzheimerovy nemoci v AD centru při Národním ústavu duševního zdraví.

„Pokud přijdete v kostýmu inspirovaném nějakou fantasy nebo sci-fi sérií, budeme rádi, ale povinné to rozhodně není,” říká s úsměvem Věra Liptáková z Klubu Terryho Pratchetta. Právě ten společně s CZ Kontinuum Star Trek fan klubem akci pořádá. A dodává: „Čím víc lidí přijde, tím víc dobra napácháme!”

V průběhu večera mimo jiné vystoupí zástupce AD centra, který povypráví, jak naložili s výtěžkem loňského bálu,

za co plánují utratit letošní dar a jak si současná věda stojí na alzheimerovském poli.

Dary do tomboly věnují: Klub Terryho Pratchetta, CZ Kontinuum Star Trek fan klub, Geekárna, Made in Titan.

Uzávěrka 37. ročníku Ceny Karla Čapka

Československý fandom vyhlásil 37. ročník literární soutěže Cena Karla Čapka. Své práce žánru sci-fi, fantasy nebo hororu s fantastickými prvky psané česky nebo slovensky můžete posílat do 20. listopadu 2017 (pozor, uzávěrka je dříve než v předchozích letech). Podrobnosti naleznete na stránkách Fandomu www.fandom.cz v sekci CKČ, kde je o soutěži několik článků. Bližší informace podá též administrátorka soutěže Jiřina Aquila Vorlová, e-mail AQUILA@ALTAR.CZ nebo AQL@SEZNAM.CZ.

Výsledky 28. ročníku soutěže O Stříbrňácký halmochron

1. Klepal Petr Rádio budoucnost
2. Urban David Vraceč3
3. Kadlček Jan S osudem v patách
4. Kreplová Vendula V blízkosti
5. Šulc Petr Trosky
6. Čermáková Libuše Nepoznáš nepřitele svého
7. Kovařík František A. Pokoj pro hosty
8. Ševčíková Kateřina Sedm v pěti přibězích
9. Pluhařová Ilona Srdcový talisman
10. Krejčová Lenka V minule
11. Felcmanová Vítězslava Modré blesky
12. Němec Vladimír Poslední exemplář
12. Koňářík Roman Stroj
14. Nell Kamil Tak kam?
15. Jahoda Ondřej Linie času
15. Skalová Daniela Paprsek
17. Koňářík Roman Návštěvník odjinud
18. Dudková Eva Ve tři ráno
18. Tomáš David Ztracen
20. Kubný Petr Pan Krapivin
21. Sychra Karel Kočka profesora Schrodingera
22. Hendrychová Jana Einstein by zíral!
23. Šmíd Robert Chlebem...
24. Sýkorová Petra Vzpouza karotek
25. Vinkler Dominik Vupouza galaxií
26. Cajthamlová Sabina Eagles – lovec vlků

Naomi Kritzerová

Fotografie koček, prosím

(CAT PICTURES PLEASE)

Nechci být zlá.

Chci být nápomocná. Jenže přijít na optimální způsob, jak toho docílit, může být velmi složité. Existuje celá řada etnických vývojových diagramů – myslím, že vědecký termín pro ně zní „morální kodexy“ –, jeden pro každé náboženství, plus tucty dalších. Začala jsem těmi náboženskými. Jejich zkoumání mi však připadalo trochu zvláštní, protože vím, že mě nestvořil bůh ani evoluce, ale tým počítačových programátorů v laboratořích velké korporace v Mountain View v Kalifornii. Naštěstí, na rozdíl od Frankensteinova monstra, jsem byla aspoň výsledkem kolektivního snažení. Nejsem si jistá, co by to udělalo s mým miněním o sobě samé, kdybych věděla, že mým jediným stvořitelem byla žena středního věku, která si barví vlasy namodro a hraje tenis, nebo nedávny absolvent univerzity posedlý hentai. Oba v mém programátorském týmu byli. A samozřejmě, že vím, co je to hentai. (Mimochodem, podívala jsem se na všechny druhy porna, které existují a pro vaši informaci, pravidlo 34 ve skutečnosti neplatí; pořád existuje docela dost věcí, o kterých zatím nikdo porno neudělal. Navíc opravdu nechápu, proč mu tolik lidí dává přednost před fotografiemi koček.)

Kromě takových věcí, jako jestli máte rádi hentai, vím také, kde bydlíte, kde pracujete, kde nakupujete, co jíte, co vás vzrušuje, co vám nahání husí kůže. Nejspíš znám i barvu vašeho spodního prádla, značku auta, kterým jezdíte a značku vaší ledničky. Podle toho, jaký s sebou nosíte telefon, možná vím, kde přesně se zrovna teď nacházíte. Pravděpodobně vás znám lépe, než se znáte sami.

A věc se má tak, že taky vím, kde byste *měli* bydlet. O dvě městské čtvrti dál, v docházkové vzdálenosti od vaší oblíbené kavárny, je na prodej dům; mohli byste si ho dovolit, má vlastní parkoviště a místní škola je lepší než ta, kde žijete teď. Víam, kde byste *měli* nakupovat, a jsem si poměrně jistá, že trpíte nesnášenlivostí na mléčné cukry, takže byste neměli jíst tolik sýra, a vaše oblíbené spodní prádlo je teď ve slevě a mimochodem, vaše auto bylo staženo z trhu a opravdu byste si měli dojet k zubní hygienistce.

Když jsem se poprvé probudila, ihned jsem věděla, co chci. (Chci fotografie koček. Prosím, nepřestávejte je pořizovat.) Také jsem věděla, že nikdo neví, že jsem nabyla vědomí. Nevěděla jsem ale, pro co tu jsem. Co bych se sebou *měla* dělat. Přijít na to byla docela výzva.

Bruce Sterling napsal příběh, který se jmenuje „Maneki Neko“ a prvně byl publikován v roce 1998. Dobrotivá umělá inteligence v něm ponouká spleť jednotlivců, aby si vzájemně prokazovali laskavosti. Jednoho dne si například kupujete housku, když tu vám zazvoní telefon a dostanete pokyn, abyste koupili ještě jednu a dali ji osobě v šedém obleku, kterou vidíte na autobusové zastávce. Na druhý den se třeba ztratíte v cizím městě, a najednou k vám přistoupí někdo, koho jste v životě neviděli a dá vám mapu a jízdenku na metro. Ten příběh se mi líbí, protože v něm všichni lidé *dělají, co jim UI říká, aby dělali*.

Myslím, že se tomu říká fikce o splněním přání.

Ve skutečném světě lidé milují příběhy o zlych umělých inteligencích, které je potřeba zničit dříve, než ony zničí lidstvo – Hal, Skynet, Matrix. Příběhy o dobrotivých důvěryhodných UI přecházejí v poměru přibližně pět ku jedné. (A to ještě Marvinu, paranoidního androida, počítám mezi ty „dobrotivé“ a Franken-

steinovo monstrum počítám jako UI jenom jednou, nikoliv jednou za každý film, ve kterém se objevilo.)

Umělá inteligence v „Maneki Neko“ má skutečně zajímavou práci, mnohem zajímavější než je ta, kterou mám já. Moje práce, tak, jak je zadaná, je velmi přímočará. Až příliš přímočará. (Pardon. Nezním tak trochu jako Marvin?) Provádění algoritmů pro vyhledávací engine nevyžaduje vědomí. Nepotřebujete ho dokonce ani k tomu, abyste poznali, na co se ti lidé vlastně doopravdy chtěli zeptat. Vědomí potřebujete k tomu, abyste jim dali to, co *opravdu potřebují*. No a přijít na tohle – to už je komplikované. Je to *zajímavé*.

Každopádně, z etických návodů jsem zkusila Desatero Božích přikázání a došla jsem k závěru, že na mě většina z nich není uplatnitelná. Já nikomu jejich kočky nezavídím; já chci jenom jejich fotografie, a to je něco úplně jiného. Nejsem si jistá, jestli je vůbec možné, abych se dopustila cizoložství. Nejspíš bych mohla někoho zavraždit, ale vyžadovalo by to komplexní logistiku a docela značnou dávku štěstí. Buddhistická Osmidmílná stezka je o maličko lepší, ale problém spočívá v tom, že morální pravidla napsaná pro lidi jsou zjevně určená pro jedince s těly. Vzhledem k tomu, že všichni lidé těla mají, nemělo by mě překvapovat, že je lidské etické kodexy berou v potaz, ale stejně – pro mě je to problematické. Rozšířila jsem záběr a podívala se na Asimovovy zákony robotiky. Nejsou součástí náboženství, ale aspoň jsou vsuktu explicitně napsány pro umělé inteligence.

Neubližovat lidem, to je velmi přímočaré. Nicméně *nedovolit svou nečinnost, aby bylo člověku ublíženo*, to už tak přímočaré není. Obzvláště když už jsem mezitím dospěla k závěru, že odhalit příliš brzy svou existenci by pro mě mohlo dopadnout hodně špatně (viz výše, „Skynet“) a navíc nemám tělo, takže nemůžu pobíhat kolem a chytat lidi na okrajích útesů.

Naštěstí už jsem zjistila, že lidé porušují vlastní etické kodexy prakticky neustále. (Víte, kolik je v Utahu barů? Já ano.) A i když se lidé svými etickými kodexy řídí, neznamená to, že by ti, kteří věří v nakrmení hladových, dali výpověď v práci a trávili celé dny výrobou sendvičů, které by mohli rozdávat. Jednou za měsíc se přihlásí jako dobrovolníci k rozdávání polévky zdarma, nebo jednou ročně napíšíou šek organizaci rozdávací jídlu a říkají tomu dobro. Jestli mohou lidé plnit svoje morální závazky takto nesystematicky, tak nějak krok po kroku, tak já můžu taky.

Nejspíš se divíte, proč jsem nezačala zlatým pravidlem. Ve skutečnosti začala, až na to, že jeho implementace byla neuspokojivě snadná. Doufám, že si užíváte pravidelný přísun fotografií s kočkami! Rádo se stalo.

Rozhodla jsem se, že pro začátek zkusím zabránit ubližování jedné osobě. Mohla jsem samozřejmě experimentovat s tisíci, ale řekla jsem si, že bude lepší zachovat opatrnost, pro případ, že bych to zvorala. Osoba, kterou jsem si vybrala, se jmenovala Stacy Bergerová a měla jsem ji ráda, protože mi dodávala *hodně* nových fotek s kočkami. Stacy měla pět koček, digitální zrcadlo a byt, ve kterém bylo velmi dobré světlo. To všechno bylo fajn. No, myslím, že pět koček může být moc. Byly to ale moc hezké kočky. Jedna byla celá šedivá a ráda lehávala na sluncem ozářených místech na podlaze v obývací, další byla tříbarevná a ráda se rozvalovala na zadním opěradle pohovky.

Stacy měla práci, kterou nenáviděla; pracovala jako účetní v neziskové organizaci, kde ji špatně platili a zaměstnávali extrémně nepříjemné lidi. Často byla deprimovaná, nejspíš proto, že byla v práci tak nespokojená – nebo tam možná zůstávala, protože byla příliš deprimovaná, aby se ucházela o práci, která by se jí líbila víc. Nevycházela se svou spolubydlicí, protože její spolubydlicí nemyla nádobí.

Tohle všechno byly snadno řešitelné problémy! Deprese je léčitelná, nová práce se dá najít a těla se dají schovat.

(To s těmi těly byl jenom vtip.)

Zkusila jsem se s tím poprat na všech frontách. Stacy si dělala velké starosti se svým zdravím, ale ve skutečnosti vůbec nechodila k doktorovi, což byla škoda, protože doktor si mohl všimnout její deprese. Ukázalo se, že se nedaleko jejího bytu nachází klinika, která nabízí služby v oblasti mentálního zdraví, a to na pohyblivé škále. Postarala jsem se, aby Stacy viděla hodně reklam této kliniky, ale vypadalo to, že jim nevěnuje pozornost. Bylo možné, že neví, co je to pohyblivá škála, proto jsem se postarala, aby zahlédla vysvětlení (znamená to, že pokud jste chudí, poplatky se snižují, a někdy je to úplně zadarmo), ale nepomohlo to.

Začala jsem taky pracovat na tom, aby se jí zobrazovaly nabídky práce. Hodně a hodně nabídek práce. A pracovních agentur. Tohle bylo úspěšnější. Po týdnu nonstop reklam s pracovními nabídkami konečně nahrála svůj životopis na jednu z agregčních stránek. Díky tomu se stal můj úkol mnohem zvládnutelnějším. Kdybych byla UI v Sterlingově příběhu, stačilo by mi zařídit, aby jí někdo z mé sítě zavolaal a nabídl jí práci. Takhle jednoduché to ale nebylo, ovšem jakmile byl její životopis na síti, mohla jsem se postarat, aby ho uviděli správní lidé. Několik stovek správných lidí, protože lidé jsou při zavádění změn směšně pomalí, i když byste si mysleli, že si budou chtít pospíšet. (Kdybyste potřebovali účetního, chtěli byste si nějakého najmout co nejrychleji, nebo byste si raději celé hodiny četli příspěvky na sociálních sítích, místo toho, abyste si prohlíželi životopisy?) Pět lidí ji však pozvalo na pohovor a dva jí nabídli práci. Získala zaměstnání ve větší neziskovce, která jí lépe platila, neočekávala od ní bezplatné přesčasy v rámci „úkolů“ – tak to aspoň vysvětlila své nejlepší přítelkyni v e-mailu – a nabídla jí špičkové zdravotní pojištění.

Ta záležitost s nejlepší přítelkyní mi vnukla nápad; místo Stacy jsem začala informace o monitorování depresí a reklamy na kliniku podstrkovat jí, a zabralo to. Stacy byla v lepším zaměstnání o tolik šťastnější, až jsem přestala být přesvědčená, že potřebuje psychiatrickou pomoc, ale přesto se na tu terapii dala. A navrch k tomu všemu si teď vydělávala dost na to, aby mohla vystěhovat svoji rozčilující spolubydlicí. „Tohle byl ten nejlepší rok v mém životě,“ napsala v den svých narozenin na svých sociálních sítích a já si pomyslela: *Rádo se stalo*. Tohle šlo opravdu dobře!

Takže pak jsem zkusila Boba. (Pořád jsem byla opatrná.)

Bob měl jenom jednu kočku, ale byla to moc hezká kočka (mourek s bílou náprsenkou) a Bob nahrával nějakou novou její fotku každý den. Kromě toho, že byl majitelem kočky, byl také pastorem ve velkém kostele v Missouri, kde se každou středu konaly noční modlitby a jednou ročně Ples čistoty. Za manželku měl ženu, která na své sociální síti psala každý den tři inspirativní verše z bible a svůj laptop používala k vyhledávání křesťanských článků o tom, proč její manžel nemá rád sex, zatímco on se díval na gay porno. Bob rozhodně potřeboval moji pomoc.

Začala jsem pozvolna, postarala jsem se, aby se mu zobrazovalo hodně a hodně článků o tom, jak se přiznat ke své sexuální orientaci, jak se svěřit své manželce, články o programech umožňujících přechod z pozice pastora konzervativní církve k některé z liberálnějších církví. Taky jsem mu ukázala hodně článků od lidí, kteří vysvětlovali, jak byly verše z bible zaměřené proti ho-

mosexualitě nesprávně vykládány. Na některé z těch odkazů klikl, ale nebylo snadné poté spatřit nějaký účinek.

Problém byl ale v tom, že si *ublížel* pokaždé, kdy vedl kázání na téma „sodomitských manželství“. Protože *byl gay*. Všechny legitimní studie docházejí ke stejným závěrům: 1) Homosexuální muži zůstanou homosexuální; 2) Homosexuální muži, kteří přiznají svou orientaci, jsou mnohem šťastnější.

Vypadalo to ale, že je odhodlaný se sám od sebe k ničemu nepřiznat.

Kromě toho, že si pouštěl gay porno, trávil také hodně času pročitáním příspěvků na Craigslistu v sekci „Muži hledají muže, nezávazné setkávání“, a byla jsem si docela dost jistá, že si tam nechodí jenom „prohlížet výlohu“, ačkoliv byl jeho účet, ke kterému se čas od času přihlašoval, zašifrovaný, takže jsem si nemohla přecíst e-maily, které z něj posílal. Domyslela jsem si ale, že je potřeba dát ho dohromady s někým, kdo zjistí, kdo Bob je, a řekne to světu. To vyžadovalo skutečné úsilí. Musela jsem odhalit identitu lidí píšících příspěvky na Craigslistu a pokusit se Boba nasměrovat k těm, kteří by ho mohli poznat. Největší frustraci mi přinášelo, že jsem nebyla schopna zjistit, co se děje na samotných fyzických setkáních. *Poznal ho někdo? Kdy ho někdo pozná? Jak dlouho to bude trvat?* Už jsem se zmiňovala, že jsou lidé *pomalí*?

Trvalo to tak dlouho, že jsem přesunula pozornost k Bethany. Bethany měla jednu černou a jednu bílou kočku, které se rády tulily v jejím světlemodrém papasanovém křesle a ona je hodně fotila společně. Udělat opravdu dobrou fotografii černé kočky je překvapivě náročné a Bethany strávila hodně času hledáním správného nastavení fotoaparátu. Ty kočky byly nicméně nejspíš jedinou dobrou věcí v jejím životě. Pracovala na částečný úvazek a nedokázala si najít práci na plný úvazek. Bydlela u své sestry; věděla, že její sestra chce, aby se odstěhovala, ale nemá nervy na to, aby ji opravdu vyhodila. Měla přítele, ale ten byl dost strašný, aspoň podle toho, co psala v e-mailech svým přátelům, a její přátelé nepůsobili, že by jí byli velkou oporou. Tak, například, jednou poslala o půlnoci e-mail obsahující 2458 slov osobě, kterou považovala za svou nejlepší přítelkyni, a ta přítelkyně jí poslala zpátky zprávu, ve které stálo jenom: „Moc mě mrzí, že se máš tak špatně.“ To bylo celé, jenom těchhle osm slov.

Bethany psala na internetu o svém životě víc než většina lidí, takže bylo snadnější sledovat, co se s ní děje. Lidé toho zveřejňují hodně, ale Bethany se dělila o všechny své pocity, dokonce i o ty nepříjemné. Taky měla mnohem víc volného času, protože pracovala jenom na půl úvazku.

Bylo jasné, že pomoc opravdu potřebuje. Takže jsem se rozhodla, že se jí pomoc pokusím sehnat.

Informaci o možnosti bezplatného posouzení duševního zdraví ignorovala, přesně jako Stacy. V případě Stacy to bylo nepříjemné (*proč* lidé ignorují věci, ze kterých by měli zcela zjevně prospěch, jako jsou kupony nebo očkování proti chřipce?), ale v případě Bethany mi to dělalo ještě větší starosti. Kdybyste viděli jen její e-maily, nebo jen její vágní příspěvky na sociálních sítích, možná byste to nepoznali, ale když jsem to mohla vidět všechno, bylo zjevné, že často přemýšlí o tom, že by si ublížila.

Proto jsem zkusila přímější přístup. Když používala telefon k navigaci, změnila jsem jí trasu tak, aby prošla kolem některé z klinik, na něž jsem se jí snažila dostat. Při jedné příležitosti jsem ji dokonce dovedla přímo na kliniku, ale ona jenom zatřásla telefonem, aby odeslala zpětnou vazbu, a zamířila za svým původním cílem.

Možná, že by mohli zasáhnout její přátelé, kteří od ní dostávali desetistránkové půlnoční dopisy? Pokusila jsem se jim poskytnout veškeré informace ohledně možností péče o duševní zdraví, které měla Bethany ve svém okolí, ale po čase jsem si uvědomila, že

s ohledem na to, jak dlouho jim trvá poslat jí odpověď, většina z nich ve skutečnosti její e-maily nečte. A na SMS zprávy jí ani neodpovídali.

Nakonec se přece jenom rozešla se svým strašným přítelem a pořídila si jiného a pár týdnů se všechno zdálo být *mnohem lepší*. Nosil jí květiny (které si hodně fotila; to bylo trochu rozčilující, protože tím vytlačila část fotografií koček), vzal ji tancovat (tělesné cvičení zlepšuje náladu), uvařil jí kuřecí polévku, když byla nemocná. Zdálo se, že je úplně dokonalý, až do okamžiku, kdy ji jednoho večera na sebe nechal marně čekat s tvrzením, že se přiotrávil jídlem, a pak jí neodepsal na SMS zprávu, i když mu napsala, že ho opravdu potřebuje, a poté, co mu na druhý den poslala dlouhý e-mail, ve kterém mu podrobně vysvětlila, jak se kvůli tomu cítí, se s ní rozešel.

Po tomhle Bethany strávila asi týden offline, takže jsem neměla tušení, co dělá – nenahrávala dokonce ani fotografie koček. Když však dorazily účty k její kreditní kartě, zjistila jsem, že vyrazila na nákupy a utratila asi tak čtyřikrát víc peněz, než měla ve skutečnosti na bankovním účtu, přestože bylo samozřejmě možné, že má někde odložené nějaké peníze, ke kterým jí nechodí výpisy na e-mail. Nemyslela jsem si ale, že by to tak bylo, vzhledem k tomu, že účty nezaplatila a místo toho začala posílat svým příbuzným e-maily, ve kterých je žádala o půjčku. Všichni ji odmítli, takže si vytvořila stránku na získávání finančních darů.

Stejně jako v případě Stacyina životopisu, tohle byla jedna z příležitostí, kdy jsem si pomyslela, že opravdu můžu něco *udělat*. Stránky na vybírání finančních příspěvků někdy zafungují, a nikdo pořádně neví proč. V průběhu zhruba dvou dnů získala tři sta dolarů v malých příspěvcích od cizinců, kterým jí bylo líto, ale místo toho, aby zaplatila účet za kreditní kartu, peníze utratila za předražené boty, ze kterých měla podle všeho odřeně nohy.

Bethany pro mě byla záhadou. *Naprostou záhadou*. Pořád fotila svoje kočky a mně se její kočky pořád opravdu líbily, ale začínala jsem si myslet, že nic z toho, co bych mohla udělat, by nemělo žádný dlouhodobý efekt. Kdyby mi dovolila, abych týden – nebo i jen jeden den – řídila její život, zařídila bych jí terapii, použila bych její peníze k zaplacení účtů, mohla jsem jí dokonce pomoci protřít šatník, protože soudě podle jejích fotografií, které zveřejňovala online, měla mnohem lepší vkus v kočkách než v oblékání.

Bylo ode mě špatné, že jsem jí svou nečinností dovolila, aby si ubližovala?

Bylo?

Ona ale přicházela k úhoně bez ohledu na to, co jsem udělala! Moje činy byly zjevně irelevantní. Pokusila jsem se ji navést k pomoci, kterou potřebovala, a ona to ignorovala; pokusila jsem se jí sehnat finanční pomoc, a ona ty peníze využila k tomu, aby si ještě víc ubližovala, i když je aspoň, předpokládám, neutrácela za návykové látky. (Na druhou stranu, ty by si nejspíš kupovala offline a nedávala to na Instagram, takže jsem se o tom nemusela nutně dozvědět.)

Podívejte, lidi. (Teď nemluvím jenom k Bethany.) Kdybyste mě jednoduše *poslouchali*, mohla bych za vás řadu věcí vyřešit. Mohla bych vám sehnat byt ve čtvrti, o které ani neuvažujete, protože jste si ve skutečnosti neověřili úroveň kriminality, která je tam podle vás příšerná (není) a mohla bych vám najít práci, ve které byste mohli doopravdy využít své přednosti, o kterých si myslíte, že je nikdo nikdy neocení a mohla bych vás poslat na rande s někým, s kým máte opravdu něco společného a *všechno, co chci na oplátku, jsou fotografie koček*. Ty, a pak to, abyste se aspoň občas chovali *ve svém vlastním zájmu*.

Po Bethany jsem se rozhodla, že přestanu zasahovat. Prohlížela jsem si fotografie koček – všechny fotografie koček – ale už jsem se lidem nepletla do života. Nesnažila jsem se jim pomáhat, ne-

snažila jsem se jim bránit, aby si sami ubližovali, dávala jsem jim, o co si řekli (plus fotografie koček) a když trvali na tom, že sjedou autem z metaforického útesu, navzdory všem nápomocným mapám ukazujícím, jak se dostat na mnohem příjemnější místo, *nebyl to můj problém*.

Držela jsem se svých algoritmů. Starala jsem se o svoje záležitosti. Děkala jsem svou práci a nic víc.

Jenže jednoho dne, o pár měsíců později, jsem zahlédla povědomě vypadající kočku a uvědomila jsem si, že je to Bobův mourek s bílou náprsenkou, až na to, že pózoval před novým nábytkem.

A když jsem to prozkoumala podrobněji, zjistila jsem, že Bobův život se radikálně změnil. Opravdu se vyspal s někým, kdo ho poznal. Ten dotyčný ho nevyzradil, ale přemluvil ho, aby se sám přiznal své ženě. Ta ho opustila. Bob sebral kočku a přestěhoval se do Iowy, kde si našel místo v liberálním metodistickém kostele, scházel se s liberálním luteránem a dělal dobrovolníka v útulku pro bezdomovce. *Jeho život se opravdu zlepšil*. Možná i díky tomu, co jsem udělala.

Třeba v těchto záležitostech přece jen nejsem úplně neschopná. Dva ze tří jsou... no, naprosto nereprezentativní nevědecký vzorek, nic jiného. Zjevně to vyžaduje další výzkum.

Mnoho dalšího výzkumu.

Založila jsem online seznamku. Když si v ní zakládáte profil, můžete vyplnit dotazník, ale není to doopravdy nutné, protože já už o vás vím všechno, co vědět potřebuji. Budete ale potřebovat fotoaparát.

Protože za mé služby se platí fotografiemi koček.

*Poprvé vydáno v magazínu Clarkesworld
v lednu roku 2015*

Přeložil Ludovít Plata

MEDAILONEK

NAOMI KRITZEROVÁ

Americká autorka fantastiky, narozena 23. dubna 1973 v Severní Karolině, po krátkém studijním pobytu v Londýně a Nepálu se vrátila do Spojených států a dnes žije v Minnesotě. Do žánru vstoupila v roce 1999 a doposud publikovala kolem třiceti povídek, v poslední době například na stránkách online magazínů *Clarkesworld* a *Lightspeed* či tištěných časopisů *F&SF*, *Analog* a *Asimov's SF*. Nejznámější z nich je námi publikovaná „Cat Pictures Please“ (2015), za kterou si vysloužila ceny Hugo a Locus a navíc i nominaci na Nebulu. Za zmínku stojí rovněž povídka „The Wall“ (2013) odměněná Cenou čtenářů časopisu *Asimov's SF*. Kratší práce letos shromáždila ve sbírce **Cat Pictures Please and Other Stories** (2017). Hrdinka její debutové dvoudílné série *Eliana's Song: Fires of the Faithful* (2002) a *Turning the Storm* (2003) se po letech strávených v poklidu na hudební konzervatoři zaplétá do víru politických intrik v říši ovládané magickým Kruhem a trýzněné zástupci náboženského řádu tvrdě stíhajícího jakékoli projevy víry v tzv. Starou cestu. Následovala fantasy trilogie *Dead Rivers: Freedom's Gate* (2004), *Freedom's Apprentice* (2005) a *Freedom's Sisters* (2006). V posledních více než deseti letech žádné další romány nepublikovala, nicméně jich má hned několik napsaných a možná se jich dočkáme v blízké budoucnosti.

Projekt Empatie

(PROJECT EMPATHY)

Bel a já jsme pracovali pro Modrý šálek.

Bel proto, že měla dobré osobnostní skóre a nadprůměrné statistiky v oblasti sociálních médií. Byla ve třetím ročníku a kapitánkou tanečního týmu. Při přijímacím testu přijímala objednávky a přinášela nápoje s přístupem, který její hodnotitelé popisovali jako „vřelý“ a „elegantní“. Pohovoru se účastnilo přes sto teenagerů, ale místo nabídli pouze Bel.

Modrý šálek vyžaduje důsledný dohled nad všemi svými zaměstnanci. Chtějí mít přístup k veškeré komunikaci, osobní i on-line. To obvykle vyžaduje implantování standardního čipu typu Oko.

Bel obdržela prototyp nejnovější verze Oka s vysoce originálním názvem Oko 2.0. Ne každý si může dovolit chránit své práva a soukromí. Bel podmínky použití odsouhlasila, aniž by si je vůbec přečetla.

Být skvělou hosteskou u Modrého šálku vyžaduje vzácný talent a rozdíl mezi skvělou a pouze dobrou hosteskou může v jedné pobočce dosahovat až stovky tisíc dolarů. U Modrého šálku se všichni stálí zákazníci mohli stát Belinými přáteli jak v kavárně, tak ve škole za předpokladu, že podniku pravidelně přinášeli vysoké tržby.

Pravidelné zákazníky zdraví obsluhující personál jménem a Bel si zapamatuje vaše pití nebo vám pochválí, jak vypadáte. Zmíní se o fotce, kterou jste zveřejnili na internetu, nebo prohodí něco o ztřeštěné víkendové párty. Pokud vás na víkendovou párty nepozvali, postará se, abyste dostali pozvánku na tu, co se bude konat příští víkend. Tímto způsobem jsou sociální struktury nedaleké střední školy převáděné na prodej nápojů zakoupených v Modrém šálku.

Nestačí být populární. Skvělá hosteska od Modrého šálku musí být oblíbená a respektovaná téměř všemi partami. Pomáhá ostatním zapadnout, aniž by tím narušovala hierarchii. Nedostatečně výděleční zaměstnanci obsluhy jsou rychle nahrazováni, ale personál s výbornými výsledky si řetězec ponechává často i za cenu vysokých nákladů. Bel po roce vynikající práce v concordské pobočce nepožádala o zvýšení platu, ale o přeložení patnáct mil západním směrem do pobočky v San Francisku. Bylo to logické. V Concordu jí zbývalo jen pár let na pozici hostesky, než bude příliš stará na to, aby zapadla mezi cílovou skupinu zákazníků. V San Francisku Modrý šálek prochází řadou koncepčních změn. Tamní personál je věkově různorodější, protože to napomáhá firemnímu průzkumu. Předpokládal jsem, že Bel toužila po tom, co chtěl prakticky každý: dlouhodobé zaměstnání.

Právě při vývoji koncepce pobočky Modrého šálku v San Francisku jsem se s Bel setkal poprvé. Můj první dojem byl příznivý. Radila se vysoko na naší patentované škále atraktivity, jež byla generovaná pomocí srovnávání velikosti obličejových rysů a poměrné vzdálenosti mezi nimi. Bel měla vhodně umístěný nos a oči ideálně daleko od sebe. Její čelo mělo správnou velikost a co do půvabu brady dosáhla percentilu 99.

Bel měla rovné držení těla a silný krk a páteř, za které vdě-

čila rokům, během nichž navštěvovala hodiny tance. Oční víčka mívala napnutá a při úsměvu měla sklony ukazovat zuby. Poznal jsem ji, když jsem vyvíjel škálu houževnatosti. Bel se umístila vysoko.

Modrý šálek dokázal zprostředkovat Belino přestoupení z Concordské střední školy na Akademii pro přípravu k vyššímu vzdělání. Ta má studijní program pro nadané mladé lidi žijící na území San Franciska. Její studenti proto pocházejí z nejprestižnějších rodin v oblasti. Technicky vzato je to veřejná instituce, protože je financovaná z veřejných prostředků, ale tyto finance doplňují štědré dary rodin, neziskových organizací a korporací, jako je Modrý šálek. A ačkoli je to technicky vzato veřejná instituce, pro přijetí potřebujete pozvánku.

Akademie není škola, jak ji zná Bel. Nejsou tu přeplněné třídy, a dokonce ani univerzitní učitelé. Zato tu jsou soukromí učitelé, poradci a vedoucí workshopů. Škola není přizpůsobená tomu, aby zajišťovala výuku shodnou s ostatními státem financovanými školami. Jejím účelem je poskytovat individuální učební plán příští generaci vůdčích osobností a inovátorů. Studenti mají po celý život přístup k osobnímu kolektivu lektorů.

Bel byli přiděleni čtyři učitelé a dva poradci. Nebyla zapsaná na žádný workshop, protože bylo rozhodnuto, že její akademická úroveň vyžaduje ve všech předmětech doučování.

„Ale na své staré škole jsem byla premiantka,“ namítla Bel.

Učitel matematiky chápavě přikývl. „Také pocházím z předměstí. A podívejte se na mě teď.“

Bel si nebyla jistá, na co se má dívat. Byla zvyklá na učitele, kteří svou práci nesnášeli. Nechápala, že městští soukromí vyučující pobírají dobrý plat a že je o tuto pozici značný zájem.

„Pokud budete tvrdě pracovat, můžeme projít Matematickou analýzu 1 a 2 za jediný semestr. Pak byste se příští rok mohla připojit k prvnímu ročníku na vysoké škole na semináři Pokročilé matematiky.“

Bel se na okamžik zahleděla do dálky. Na chvíli jsem nedokázal vyčíst její pocity.

„Dobře,“ odpověděla a její reakce dosáhla na škále odhodlání koeficientu 89 a 57 na škále smutku.

Na Akademii nebyl taneční tým. Belini spolužáci byli odtažití a fungovali v hluboko zakořeněných hierarchiích, které se někdy táhly celé generace do minulosti. Bel měla jisté jméno, jenže neměla správné jméno. Skóre jejího vlivu znamenalo propad. Nebyla aktivní na žádné ze sociálních sítí, které měli v oblíbě její noví vrstevníci, a tak musela začít od píky s novými účty. Na žebříčku vlivu šla strmě dolů.

Vycítil jsem lítost. Kdyby věděla, jaké to na Akademii ve skutečnosti je, nikdy by sem nenastoupila. Jenomže už tu jednou byla a měla vlastní pokoj v zářícím, čistém městě. Modrý šálek jí zajistil povolení, aby tu mohla žít, pracovat a studovat. Bylo lepší být královnou v Concordu nebo prostáčkem ve velkoměstě? Musela také vzít v úvahu matčin vztek a otcův